

2. Kuandkova, E. T. (2016). *Podhotovka pedahohycheskykh kadrov za rubezhom: analiz sovremennoho sostoiannya y tendentsyi razvytiya*. [Training of teaching staff abroad: analysis of the current state and development trends]. Moscow.

3. Sokolova, A. V. (2009). *Profesiina pidhotovka vchytelia u systemi pedahohichnoi osvity Anhlii i Shotlandii*. [Professional training of teachers in the system of pedagogical education in England and Scotland]. Odesa.

4. *Unyversytetskaia heohrafiya v sovremennom myre (2016)*. [University geography in the modern world]. Moscow.

5. Chabrol M. Je reussis en geo / M.Chabrol, A.Monot. – Paris: Armand Colin, 2012. – 200 p.

6. Datos Basicos del Sistema Universitario Espanol. Curso 2013/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mecd.gob.es/dms/mecd/educacion-mecd/areas-educacion/uni-versidades/estadisticas-informes/datos-cifras/DATOS_CIRAS_13_14.pdf.

7. Dezert B. La geographie en France / B. Dezert, J..Bastie // Belgeo. – 2004. – № 1. – P. 69-82.

8. Geographie in Deutschland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.geographie-studieren.de.

9. How to Use WebOodi - Instructions for Students [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://oodi.aalto.fi/Oodi/e/instructions_for_students.html.

10. La investigacion geografica en Espana (1990-2012) // Teodoro Lasanta y Javier Martfn Vide (Coordinadores). – Madrid: Asociacion de Geografos Espanoles: Institute» Pirenaico de Ecologia (CSIC): Centro de Ciencias Humanas y Sociales (CSIC). – 2013. – 510 p.

11. Libro Blanco del Título de Grado en Geografía y Ordenación del territorio. Agenda

Nacional de Evaluacion de la Calidad y Acreditacion. Madrid, mayo 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aneca.es/var/media/150444/libroblanco_jun05_geografia.pdf.

12. Office national d'information sur les enseignement et les professions (Національне інформаційне бюро освіти та спеціалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.onisep.fr>.

13. Stockholms universitet. Geography programs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.su.se/english/departments>.

14. Universities in Germany. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.deutschland-auf-einen-blick.de/universitaeten/erdkunde.php>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧУБРЕЙ Олександра Степанівна –

кандидат історичних наук, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх учителів географії до професійної діяльності в умовах трансформації освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHUBREI Oleksandra Stepanivna –

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Geography and Ecological Management of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Circle of scientific interests: preparation of future geography teachers for professional activity in the conditions of transformation of education.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2019 р.

УДК 37.047

УЛИЧНИЙ Ігор Любомирович –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка <https://orcid.org/0000-0002-5109-5200>
e-mail: UlichIL@gmail.com

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ІЗ СТАРШОКЛАСНИКАМИ В ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Профільна спрямованість навчання сьогодні є провідною ідеєю старшої ланки загальної середньої освіти у світовому та європейському освітніх просторах. Профілізація потрібна для

забезпечення індивідуальних потреб школярів, які виявляють підвищений інтерес до окремих предметів, для професійного самовизначення старшокласників, полегшення їх адаптації до самостійного життя. У Національній доктрині розвитку

освіти в Україні передбачено профілізацію як один із шляхів забезпечення рівного доступу дітей до освіти.

Означені вище умови актуалізують необхідність розгортання досліджень, спрямованих на пошук високоефективних технологій профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної орієнтації досліджувались багатьма відомими науковцями: П. Атутовим, Є. Клімовим, К. Платоновим, В. Синявським, М. Тименко, Б. Федоришиним, М. Чистяковим, С. Чистяковою та ін. Ними розроблялися і перевірялися на практиці різні аспекти даної проблеми. Загальні основи побудови системи профорієнтації в умовах профільного навчання спираються на дослідження Є. Клімова, О. Мельника, І. Назімова, Є. Павлутенкова, А. Сазонова, В. Симоненка, Б. Федорішина, С. Чистякової, М. Чистякова, В. Ярошенка.

Вивченню шляхів запровадження у навчально-виховний процес методики психолого-педагогічного проектування профорієнтаційних заходів, спрямованої на формування у старшокласників потенціалу професійного самовдосконалення, присвячено наукові дослідження А. Анастасі, Ю. Гільбуха, Л. Йовайши, Є. Клімова, О. Киричука, В. Киричука, О. Коберника, А. Лоуренса, Дж. Марша, Л. Романової, Н. Пряжнікова, М. Томаса, Е. Фромма та ін. Однак сьогодні необхідним є вироблення та успішне використання ефективних методів психолого-педагогічного проектування профорієнтаційної роботи, зорієнтованих на всебічне врахування особливостей профільного навчання старшої школи.

Метою статті є дослідження процесу психолого-педагогічного проектування профорієнтаційної роботи із старшокласниками з урахуванням особливостей профільного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно організований профорієнтаційний процес у якому особистість учня постає лише об'єктом організованого впливу, а виховна діяльність складалася з набору стандартних заходів інформаційного змісту в сучасних умовах не забезпечує повною мірою можливості для професійного самовизначення особистості, реалізації її актуальних і потенційних можливостей особистісного зростання.

Одним із напрямів підвищення ефективності професійного самовизначення учнівської молоді є запровадження у

навчально-виховний процес методики психолого-педагогічного проектування профорієнтаційних заходів, спрямованої на формування у старшокласників потенціалу професійного самовдосконалення. Така методика є динамічною виховною стратегією активізації діяльності особистості. Її динамічність фокусується у врахуванні розвитку сучасного школяра (ідеалів, цінностей, переконань, мотивів діяльності) та розвитку соціальної ситуації (соціально-політичні, економічні, екологічні зміни), які визначаються зростанням вимог професійного середовища до майбутнього професіонала.

Вперше у вітчизняній педагогіці актуальність проблеми проектування особистості як об'єкта педагогічної роботи була визначена А. Макаренком. Критикуючи широке використання тестів у навчально-виховному процесі школи відомий педагог відзначав: «коли людину вивчили, з'ясували і записали, що в неї воля – А, емоції – Б, інстинкт – В, тоді що робити з цими величинами ніхто не знає» [5, с. 79].

Вихід з означеної вище педагогічної ситуації А. Макаренко вбачав у модернізації виховної діяльності педагогів. Він стверджував, що у вихованні вони повинні вміти проектувати особистість дитини, а цього можна досягти лише на основі глибокого вивчення її індивідуальних особливостей і якостей, встановлення рівня розвитку. Тому, на його думку, «добре в людині завжди доводиться проектувати і педагог зобов'язаний це робити» [5, с. 134].

Ідея проектування особистості дитини висвітлена і в працях В. Сухомлинського. Педагогіка, на його думку, має набути функції проектуючої науки. Така наука повинна ґрунтуватися на психологічних знаннях, а не на емпіричних узагальненнях. У досягненні цілей виховання, навчання і розвитку особистості педагогові потрібно використовувати цілепокладання, моделювання, розвиваючі технології. Відомий педагог і вчений стверджував: «проектування і творення людини, здатної стати активною силою суспільного розвитку сьогодні і в майбутньому – це найважливіше завдання школи і кожного педагога зокрема» [8, с. 408].

В. Сухомлинський не лише наголошував на важливості проектування змісту навчання і виховання, а й визначив методологічну основу такої методики. На його думку, «спрямованість виховання і навчання учня має спиратися на «зону найближчого» і «зону віддаленого» розвитку дитини. Тому різні

педагогічні системи мають надавати вчителю можливості проектувати навчально-виховний процес, щоб пробудити у дитини думку про те, щоб вона стала такою, якою може і повинна стати» [8, с. 605].

Розглядаючи проблему проектування розвитку особистості учня, класик української психології Г. Костюк також підкреслював, що «... виховання за своєю суттю – це керівництво індивідуальним становленням людської особистості, виховувати – це проектувати поступове становлення якостей майбутньої особистості і керувати здійсненням накреслених проєктів» [4, с. 308].

На важливості психолого-педагогічного проектування виховного процесу в сучасному освітньому просторі зазначає І. Бех. Згідно наукової позиції вченого у вихованні потрібно моделювати не лише відчужену від актуалізованого стану свідомості суб'єкта форму дії вихователя і зміст загальної виховної мети, а й проєкт її поетапного досягнення, який забезпечує таку операційну систему впливів, що робить виховний процес достатньо прогнозованим і керованим [1, с. 137].

Також, стверджує І. Бех, дуже важливо під час проектування розглядати два класи педагогічних задач, які розрізняються за їх місцем у процесі виховання. Це, по-перше, задачі, які виховують, їх розв'язують вихованці, тобто ті, за допомогою яких здійснюється їхня виховна діяльність (самодіяльність). І, по-друге, педагогічні задачі, які розв'язує педагог, тобто завдання, що керують цією діяльністю.

Суть розв'язку педагогічної задачі, на думку вченого, полягає в забезпеченні переходу від деякого вихідного стану системи особистісних смислів і соціально-моральних цінностей до передбачуваного стану цієї системи, причому цей перехід має бути здійснений за дотримання певних обмежень, які накладаються на часові параметри і організаційні форми процесу виховання і виховних дій. Одна із особливостей педагогічних задач полягає в тому, що процес їх розв'язання розгортається як суб'єкт – суб'єктна взаємодія [1, с. 15–16].

Використання методики психолого-педагогічного проектування професійного саморозвитку у профорієнтаційній роботі з учнівською молоддю вперше запропоновано відомим дослідником у психології праці К. Платоновим. На його думку є лише три шляхи формування особистості: стихійний, цілеспрямований і самоформування.

Згідно його позиції, стихійне

формування особистості – це формування її під впливом випадкових зовнішніх факторів. Вплив випадкових факторів неминучий. Тому запрограмувати всі стихійні впливи на особистість і забезпечити домінування одного з них практично неможливо навіть в умовах експерименту. До стихійних впливів він відносить вулицю, однокласників, близьке соціальне оточення, випадкові книги, засоби масових комунікацій тощо.

Цілеспрямоване формування особистості він визначає як формування її по задалегідь розробленому проєкту. Такий проєкт запроваджується у навчально-виховний процес за допомогою відповідного змісту, методів і прийомів впливу на особистість. Метою реалізації проєкту повинна бути модель. Цілеспрямоване формування особистості зазвичай масове і, як правило, шаблонне. За таких умов, і до цього потрібно прагнути, воно повинно бути індивідуальним, в основі якого лежить особистісний підхід. При цьому результатом цілеспрямованого виховання, на його думку, є готовність особистості до певної діяльності. Результати діагностики рівня готовності особистості до виконання певної діяльності повинні нести, в першу чергу, прогностичну функцію. Прогнозування має містити загальне, актуальне і потенційне професійного майбутнього особистості. Саме тому розуміння поняття „підготовка” доцільно розглядати в площині доведення чогось до стану готовності, який відповідає визначеним вимогам і актуалізує сферу потенційного у розвитку особистості.

Наступний етап проектування професійного становлення особистості К. Платонов пов'язує з поняттям саморегулювання. Сутність саморегулювання, в широкому його розумінні, полягає в узгодженні особистістю будь-чого відповідно до чогось, заданого ззовні. Для вирішення такої суперечності недостатньо навчання, тренування і вправ, які складають основу цілеспрямованого виховання. Це лише підґрунтя для дій. Готовність до діяльності, підкріплена визначеною спрямованістю особистості, виявляється у її вчинках і визначає зміст саморегуляції людини. Тому домінуючим напрямом формування особистості в цілому та, особливо, на завершальних етапах проектування становлення професіонала має бути спрямованість особистості. Результатом такого психолого-педагогічного проектування професійного розвитку особистості є її моральні якості [6, с. 232–237].

Киричук В. О. вважає, що проектування у навчально-виховному процесі є етапом, що передує безпосередній управлінській діяльності, спрямовує на реалізацію педагогічних цілей та завдань кожної із підсистем (виховання-самовиховання, навчання-учіння, розвиток-саморозвиток). Він виступає тим засобом, за допомогою якого стає можливим усвідомлене визначення основних орієнтирів діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу за певних умов та на деякий період. Також дає змогу систематизувати введення інновацій та коректив у навчальний та виховний процес і унеможливує прожектерство та необгрунтовані ілюзії щодо управління організацією й планування навчально-виховної діяльності педагогів [2, с. 7].

О. Коберник використав у своїх дослідженнях системний підхід до проектування педагогічного процесу. Він стверджує, що будь-яка система є активною і це виявляється, насамперед, в її функціях. При цьому функціональна залежність, на його думку, спостерігається між окремими елементами системи, елементами і системою в цілому, а також між самою системою та іншою, більш широкою системою, елементом якої вона є. Досліджуючи проектування навчально-виховного процесу з позицій системного підходу, він переконливо доводить про необхідність визначення у цій системі діяльність педагога та діяльність учня у взаємодії. На його думку доцільно говорити про проектування особистісної розвиваючої взаємодії [3].

Дослідження О. Коберника спрямовані на створення психолого-педагогічного проекту виховного процесу в загальноосвітній школі як загального задуму спільної діяльності вихователя й вихованців. З цією метою ним розроблена загальна програма дій вчителя й керівника школи, технологія якої містить в собі кілька складових: підготовчу роботу вихователів, розробку педагогами проекту та його погодження з керівництвом, контроль керівництва за якістю реалізації проекту.

На думку Пушкарьової Т. О., «психолого-педагогічний аспект проектування виявляє певні особливості проектної діяльності учасників педагогічного процесу: вчителів у їхній взаємодії з учнями, батьками, науковцями, керівниками освіти. З одного боку, ми маємо врахувати ці психологічні особливості для створення сприятливих умов проектування як творчої діяльності, а з іншого боку, розглядати особистісний розвиток учасників проектної

діяльності як окремий самоцінний результат» [7, с. 12].

Психолого-педагогічне проектування профорієнтаційної роботи зі старшокласниками – складна, багаторівнева ієрархічна система, що поєднує в собі три підсистеми: соціальне проектування, яке передбачає узгодження змісту профорієнтаційної роботи з сучасними вимогами суспільства; психолого-педагогічне проектування, яке розробляється загалом для навчального закладу, складовими якого є проекти всіх учасників навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи; особистісне проектування, в основі якого лежить проект професійного зростання особистості в межах актуального та потенційного майбутнього.

Визначення та обгрунтування методики проектування виховної роботи розпочинається з визначення мети та конкретизації головних завдань її реалізації. Це перший і найголовніший етап будь-якої педагогічної діяльності. Розуміння мети та завдань виховання дає педагогу можливість визначити наперед свою діяльність і діяльність вихованців, обгрунтовувати зміст та найкращі умови і способи розв'язання конкретних практичних виховних задач.

Визначення мети ґрунтується на певних припущеннях (гіпотезах) і конкретизується в задачах. Її досягнення передбачає задоволення вимог або ж попиту соціального середовища до кількості та якості певного об'єкту (явища, ресурсів, професіоналізму особистості тощо). Сформульована мета дозволяє обгрунтувати актуальні характеристики та визначити потенціальні можливості удосконалення об'єкту проектування.

Профорієнтаційна робота сприяє цілеспрямованому розвитку здібностей і талантів людини, зростанню її професіоналізму, працездатності, збереженню здоров'я і виступає одним з найважливіших елементів державної політики в сфері соціального захисту та зайнятості населення.

Важливою умовою досягнення загальної мети профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю є конкретні завдання.

Загальні завдання професійної орієнтації є змістовою конкретизацією більш ширшого поняття – мети національного виховання і одночасно виявляється необхідною її умовою. Загальні завдання вказують на необхідні інтегральні властивості особистості (конкурентоспроможність працівника на ринку праці) в сучасних умовах.

Особливі завдання професійної орієнтації – наступний рівень змістової конкретизації мети виховання. Ці завдання конкретизують процедуру та сутність формування в учнів певних властивостей особистості (професійне самовизначення учнів), з урахуванням типу навчально-виховного закладу, регіональних особливостей, соціокультурного та природного середовища тощо. Особливі завдання професійної орієнтації видаються досить неоднорідними. В цілому вони визначаються специфікою профорієнтаційної роботи в сім'ї, дитячих дошкільних закладах, загальноосвітніх школах, позашкільних установах, закладах вищої освіти тощо.

Конкретні завдання професійної орієнтації визначаються для певної школи з урахуванням особливостей регіону, в якому знаходиться навчальний заклад, соціокультурного, природного і предметного середовища, педагогічної ситуації, суб'єктів взаємодії, результатів психолого-педагогічної діагностики та інших чинників.

Конкретні профорієнтаційні завдання в школі перетворюються у виховні задачі, які визначаються і обґрунтовуються суб'єктами профорієнтаційного впливу у реальному виховному процесі, до яких належать: управлінські кадри загальноосвітньої школи (директор); вчителі-предметники, класні керівники, завучі з методичної та виховної роботи, шкільний психолог, соціальний педагог, керівники гуртків тощо.

Перш ніж перейти до обґрунтування наступного етапу проектування педагогічної діяльності доцільно виокремити його складові. З позиції взаємодії суб'єктів виховання, доцільно виокремити такі підмодулі психолого-педагогічного проектування профорієнтаційної роботи: профорієнтаційна робота класного керівника; профорієнтаційна робота в процесі вивчення базових дисциплін шкільного компоненту; профорієнтаційна робота в процесі вивчення варіативних програм; позакласна виховна робота; позашкільна виховна діяльність.

Локальними компонентами, при вертикальному розгляді проектування виховної діяльності, є три підмодулі проектування: проектування виховних заходів, спрямованих на формування у старшокласників образу «Я»; проектування виховних заходів, спрямованих на формування у старшокласників образу «Я у світі професій»; проектування виховних заходів, спрямованих на активізацію невикористаних ресурсів та наявних резервів професійного самовизначення.

Наступним етапом виховної взаємодії при вертикальному розгляді методики проектування є психолого-педагогічна діагностика та комплексний аналіз педагогічної ситуації. Її результати використовуються для проектування виховної роботи всіма учасниками навчально-виховного процесу. В цілому предметом психолого-педагогічної діагностики є фізичний, психічний, соціальний і духовний розвиток.

Наступним етапом виховної взаємодії, при вертикальному розгляді методики проектування, є психолого-педагогічне прогнозування та моделювання, яке ми розуміємо як специфічну форму передбачення керівником проекту розвитку досліджуваного явища, його конкретні характеристики в майбутньому. Створення такої моделі дає можливість вихователю перейти до планування виховних заходів, узгодження порядку їх проведення з іншими учасниками навчально-виховного процесу та затвердження адміністрацією освітнього закладу.

Проектування у навчальній діяльності розглядається як технологія інтерактивного навчання, що дозволяє на практичному рівні забезпечувати реалізацію особистісно орієнтованого підходу в навчанні. Освоєння прийомів і методів проектування, оволодіння способами проектного мислення дозволить старшокласникам сформулювати власне бачення майбутнього, може забезпечити індивіду можливість стійкого руху за обраною ним траєкторією розвитку власної особистості.

Особистісна зорієнтованість проектного навчання сприяє успішному професійному самовизначенню, вибору старшокласниками професійного майбутнього та кар'єри. Виокремлюють наступні етапи виконання профорієнтаційних проектів: підготовчий етап, на якому відбувається усвідомлення актуальності проблеми вибору професії, ознайомлення із світом праці та професій, оцінювання професійних здібностей та можливостей, обрання майбутньої професії та кар'єри; технологічний етап, пов'язаний із виконанням опису та поданням профпроби; заключний етап, що передбачає формування готовності до професійного самовизначення, складання плану підготовки до оволодіння професією, захист проекту, уточнення профнаміру.

Профільне навчання по суті є складовою допрофесійної підготовки старшокласників у системі роботи загальноосвітніх навчальних закладів і потребує відповідного науково-методичного

забезпечення навчально-виховного процесу, раціонального поєднання нових і традиційних наукових підходів у вихованні учнівської молоді, високого професіоналізму педагогів, які працюють за відповідними програмами та наявністю відповідної матеріальної бази в сучасному загальноосвітньому закладі. Тому необхідно є організація спеціальних заходів, спрямованих на визначення готовності вчителів до роботи в умовах профільного навчання, надання допомоги педагогам в освоєнні та використанні новітніх технологій в системі профільного навчання, що сприятимуть професійному самовизначенню школярів.

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Отже, реалізація в загальноосвітній школі ідей гуманістичної педагогіки має на меті формування освіченої, творчої, морально збагаченої та фізично здорової особистості. Це потребує високоефективних технологій профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю, спрямованих на формування у старшокласників потенціалу професійного самовизначення. Однією з таких технологій є методика проектування профорієнтаційної роботи зі старшокласниками, яка передбачає активізацію невикористаних ресурсів та наявних резервів професійного самовдосконалення школярів у виховній роботі класного керівника. Подальших наукових досліджень потребує визначення критеріїв та показників готовності старшокласників до професійного самовизначення, узгоджених з вибором профілю навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Особистісно орієнтований підхід: Теоретико-технологічні засади. – К.: Либідь, 2003. – Кн. 1. – 280 с.
2. Киричук В. О. Особливості соціально-педагогічного проектування особистісного розвитку учня / Соціально-педагогічне проектування розвитку обдарованості учня в системі навчально-виховного процесу: посібник / За заг. ред. В. О. Киричука. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. – 192 с.
3. Коберник О. М. Теорія і методика психолого-педагогічного проектування виховного процесу в школі. – К.: Наук. світ, 2001. – 182 с.
4. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / За ред. Л. М. Проколієнко. – К.: Рад. школа, 1989. – 608 с.
5. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу : Твори в 7 томах. – К.: Рад. школа, 1954. – Т.5. – 382 с.
6. Платонов К. К. Вопросы психологии труда (2-е изд. доп). – М.: Медицина, 1970. – 264 с.

7. Пушкарьова Т.О. Психолого-педагогічний аспект педагогічного проектування / Т. О. Пушкарьова / Наука і освіта. – 2017. – № 3. – С. 11–18.

8. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи : Вибр. твори в 5 томах. – К.: Рад. школа, 1977. – Т.4. – С. 393–624.

REFERENCES

1. Bekh, I. D. (2003). *Osobystisno oriientovanyi pidkhd: Teoretyko-tekhnologichni zasady*. [Personally oriented approach: Theoretical and technological principles]. Kyiv.
2. Kyrychuk, V. O. (2014). *Osoblyvosti sotsialno-pedahohichnoho proektuvannia osobystisnoho rozvytku uchnia*. [Features of socio-pedagogical designing of student's personal development]. Kyiv.
3. Kobernyk, O. M. (2001). *Teoriia i metodyka psykhologo-pedahohichnoho proektuvannia vykhovnoho protsesu v shkoli*. [Theory and methodology of psycho-pedagogical design of educational process in school]. Kyiv.
4. Kostiuk, H. S. (1989). *Navchalno-vykhovnyi protses i psykhichni rozvytok osobystosti*. [Educational process and psychological development of personality]. Kyiv.
5. Makarenko, A. S. (1954). *Metodyka orhanizatsii vykhovnoho protsesu : Tvory v 7 tomakh*. [Methodology of organization of the educational process: Works in 7 volumes.]. Kyiv.
6. Platonov, K. K. (1970). *Voprosy psihologii truda (2-e izd. dop)*. [Questions of work psychology (2nd ed. Add.)]. Moscow.
7. Pushkarova, T. O. (2017). *Psykhologo-pedahohichni aspekt pedahohichnoho proektuvannia*. [Psychological-pedagogical aspect of pedagogical design]. Kyiv.
8. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Rozmova z molodym dyrektorom shkoly : Vybr. tvory v 5 tomakh*. [Conversation with a young school principal: Vyborg. work in 5 volumes.]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

УЛИЧНИЙ Ігор Любомирович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування потенціалу професійного самовдосконалення старшокласників, психолого-педагогічний супровід профорієнтаційної роботи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ULYCHNYI Igor Lyubomyrovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Assistant Professor of Social Work, Social Pedagogy and Psychology of the Central State Pedagogical University of Volodymyr Vynnychenko.

Circle of scientific interests: capacity building professional self improvement of seniors high school student, psychological and pedagogical support career guidance.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2019 р.